

Történelem

A tantárgy versenyében az alább leírtakon túl az *1. pontban* foglaltakat is figyelembe kell venni. A verseny egy kategóriában és három fordulóban zajlik. A versenyzőknek a második forduló második részében pályamunkát kell beadniuk az alábbiakban megadott témák közül egyet kiválasztva. A versenyzőnek a pályamunkát elektronikus formában (pdf file) – legkésőbb a megküldés határideje előtti munkanapon – kell átadniuk az iskola igazgatójának. A pályamunka **jeligés**.

A versenyző által választott jelige:

- maximum 8 karakterből álló, minden esetben betűvel kezdődő kifejezés,
- nem utalhat a versenyző személyére, iskolájára.

A pályamunka formai előírásai:

- A választott jeligének szerepelnie kell a dokumentumok címlapján.
- A jeligén kívül a pályamunka egyik összetevőjén sem szerepelhet olyan információ, amely a versenyzőre vagy a versenyző iskolájára utal.
- A pályamunkaként elkészült dolgozatot egy pdf fájlban kell tartalmaznia, amelynek a maximális mérete 500 MB lehet.
- A fájl nevének felépítése: a versenytárgy neve, a választott feladat sorszáma és a választott jelige az alábbi minta szerint: *tortenelem_feladat sorszáma_jelige.pdf*

A pályamunka beküldésének formai szabályai és módja

Az Oktatási Hivatalba csak azoknak a versenyzőknek a pályamunkáját kell felterjeszteni, akiknek az első fordulóbeli dolgozata elérte a versenybizottság által meghatározott pontszámot.

- Minden pályamunkához ki kell tölteni az *Adatlap pályamunkához* (5 sz. melléklet) dokumentumot, amelyet egy kisméretű (C6-os) lezárt borítékban kell elhelyezni.
- A borítékon kizárólag a jelige szerepelhet.
- A versenyzőknek a pályamunkát tartalmazó elektronikus fájlt és a jeligés borítékot legkésőbb a megküldés határideje előtti munkanapon kell eljuttatniuk az iskola igazgatójához.
- Az iskola igazgatója a pályamunkákat (szükség esetén több) elektronikus adathordozóra (CD, DVD, pendrive) másolja.
- A pályamunkákat tartalmazó elektronikus adathordozó(ka)t a jeligés boríték(ok)kal együtt kell becsomagolni.
- A csomagoláson az iskola hosszú bélyegzőjén és a címzésen kívül a következőket kell feltüntetni: „*OKTV történelem pályamunka/pályamunkák*”.
- A csomagot az Oktatási Hivatalba tértivevényes küldeményként (1363 Budapest, Pf. 84.) vagy hivatalosan megbízott kézbesítő közreműködésével **kell továbbítani 2022. február 10-éig.**

A pályamunka elkészítésének szabályai:

- A pályamunka kizárólag a versenyző önálló munkája lehet. Amennyiben a versenybizottság ennek ellenkezőjét állapítja meg, a versenyzőt kizárja a verseny résztvevői közül.

- A pályamunka terjedelme – az ábrák, az aláírások, az irodalomjegyzék, a tartalomjegyzék leszámításával – 20-30 A4-es oldal lehet (12-es betűnagyság, 1,5-es sortávolság, 2,5cm margó). A megadottnál kisebb vagy nagyobb terjedelmű pályamunkákat a versenybizottság nem értékeli.
- A versenyzők törekedjenek a megfelelő stílusra és helyesírásra, mert a versenybizottság ezt is figyelembe veszi az értékeléskor.
- Az idézetek, ábrák, irodalmi hivatkozások stb. forrásait a tudományos munkákban szokásos módon kell megjelölni. A forrásjegyzék hiánya esetén a pályamunkát a versenybizottság nem értékeli.

A verseny anyaga

Első forduló

- Írásbeli (időtartam 180 perc, az elérhető pontszám 100 pont).
  - Feladatlap, amelynek 70%-a a kétszintű érettségi vizsga követelményeire épül (a rendes érettségi vizsga tanévét megelőző évfolyamok tanulói, az 1849-es év végéig, a rendes érettségi vizsgát tevő évfolyamok tanulói 1939-ig, a második világháború kitöréséig kaphatnak feladatokat), 30%-a pedig a választott pályázati témával foglalkozik. Az utóbbi 30%-ra vonatkozóan a felkészüléshez szükséges kötelező szakirodalom a pályamunkák témáinál olvasható.

A feladatok megoldásához semmilyen segédeszköz nem használható.

Második forduló

Első rész

- Írásbeli (időtartam 240 perc, elérhető pontszám 60 pont).
  - Feladatlap, amely szintén a kétszintű érettségi követelményeire épülő, a magyar és az egyetemes történelem alapvető összefüggéseire vonatkozó kb. négy esszékérdésből áll (a rendes érettségi vizsga tanévét megelőző évfolyamok tanulói 476-tól 1914-ig, a rendes érettségi vizsgát tevő évfolyamok tanulói 476-tól az 1956-os év végéig kaphatnak feladatokat).

Második rész

- A pályamunka értékelése (elérhető pontszám 80 pont).
  - A versenybizottság az értékeléskor a következő szempontokat veszi figyelembe: a pályamunka tartalma, felépítése, anyaggazdagsága, anyagkezelése, a megírás módja valamint a formai követelmények teljesítése.

A pályamunkák témái:

1. Magyar sorsfordulók a 16. századi hazai humanista történetírásban

A magyarországi humanista történetírók sokszor politikusként és diplomataként is meghatározó szerepet játszottak a három részre szakadt, hosszú és mély válságot átélő Magyar Királyság egységtudatának és történeti emlékezetének fenntartásában mind a hazai, mind a nemzetközi politikai nyilvánosság előtt. A legátfogóbb, leginkább koncepciózus képet Istvánffy Miklós (1538–1615) 34 könyvből álló Historiarum de rebus Ungaricis, vagy egyszerűbben Magyar História című műve nyújtotta, amely Pázmány Péternek köszönhetően 1622-ben jelent meg Kölnben. Istvánffy Miklós Antonio Bonfini

művét folytatva, több kortárs szerzőre (mint Brodarics István, Tinódi Lantos Sebestyén, Zsámboky János) reflektálva 1490-től 1606-ig tekintette át a magyar történelem hadi és politikai eseményeit sokoldalúságra és megbízhatóságra törekedve.

A pályamunka témája lehet bármely meghatározó magyar történelmi esemény (pl.: mohácsi csata, Buda török kézre kerülése, királykoronázás, 15 éves háború fordulópontjai) bemutatása és elemzése vagy a korszak valamely fontos folyamatának vizsgálata (pl. reformáció hatása, felekezeti konfliktusok) Istvánffy műve alapján vagy más hazai humanista történetíró (pl. Verancsics Antal, Forgách Ferenc, Szamosközy István, Baranyai Decsi János) alkotását bevonva. Fontos a humanista történetírók állításainak a modern szakirodalmi kutatási eredményekkel való ütköztetése, s a kora újkori történelemszemlélet értelmezése.

- *Istvánffy művének teljes körű, modern magyar kiadása nincsen, de rendelkezésre áll Tállyai Pál 17. századi fordítása:*
Istvánffy Miklós: Magyarok dolgairól írt Históriaja. Budapest, Balassi, 2001–2009. I–III. kötet (elérhető a szaktars.hu adatbázison keresztül is).

Emellett használható szövegkiadások:

- Istvánffy Miklós: A magyarok történetéből. Ford. Juhász László. Budapest, Helikon, 1962.
- Humanista történetírók. Szerk. Kulcsár Péter. Budapest, Szépirodalmi, 1977.
- 1504-1566 Memoria rerum A Magyarországon legutóbbi László király fiának legutóbbi Lajos királynak születése óta esett dolgok emlékezete (Verancsics-évkönyv). Szerk. Bessenyei József. Magyar Helikon, Bp., 1981.
- Baranyai Decsi János magyar históriája 1592-1598. Szerk. Kulcsár Péter. Magyar Helikon. Bp., 1982.
- Forgách Ferenc: Emlékirat Magyarország állapotáról Ferdinánd, János, Miksa királysága és II. János erdélyi fejedelemsége alatt. Szépirodalmi, Bp., 1982.
- Heltai Gáspár: Krónika az magyaroknak dolgairól. Szerk. Kulcsár Péter és Kulcsár Margit. Magyar Helikon, Bp., 1981.
- Szamosközy István: Erdély története 1598-1599, 1603. Magyar Helikon, Bp., 1977.; Európa, 1981.
- Latin nyelvismeret birtokában Istvánffy eredeti szövege is felhasználható, amely online elérhető: a [https://books.google.hu/-n Nicolai Isthvanfi ...](https://books.google.hu/-n/Nicolai/Isthvanfi...) *historiarum de rebus Ungaricis libri XXXIV* cím alatt

Kötelező szakirodalom

- Varga Szabolcs: Genius loci. Az Istvánffyak Baranyában. In „A magyar történet folytatója. Tanulmányok Istvánffy Miklósról” Szerk. Ács Pál – Tóth Gergely. MTA Budapest, 2018. 59-86. oldal
https://www.academia.edu/37090955/Genius_loci_Az_Istvanffyak_Baranyaban_Genius_loci_The_Istvanffys_in_Baranya_County
- Kulcsár Péter: Ars Historica In: Klaniczay Tibor emlékkönyv. Szerkesztette: Jankovics József. Budapest, 1994. 119-127. oldal
<http://mek.oszk.hu/04600/04625/04625.pdf>
- Monok István: Az Istvánffy-könyvtár Vinicán és Paukovecen In: A művelt arisztokrata. A magyarországi főnemesség olvasmányai a XVI-XVII. században. Budapest – Eger. 2012. 57-65. oldal
Online elérhető a [https://books.google.hu/-n A művelt arisztokrata: A magyarországi főnemesség olvasmányai a XVI-XVII ...](https://books.google.hu/-n/A_muevelt_arisztokrata:_A_magyarorszag_i_foenemesség_olvasmanyai_a_xvi-xvii...) címen

2. Az 1848-1849. forradalom és szabadságharc értelmezései a magyar Országgyűlés vitáinak tükrében 1861-1998

Az 1848-1849. évi magyar forradalom és szabadságharc emlékének törvényi megörökítése már a dualizmus korában felvetődött, s 1898-ban törvény is született e tárgyban. 1927-ben, Kossuth Lajos születésének 125. évfordulóján Kossuth emlékét iktatták törvénybe, s ekkor határoztak arról, hogy március 15. nemzeti ünnep legyen. 1939-ben a második zsidótörvény vitájában is számos olyan felszólalás hangzott el, amely a hazai zsidóság 1848-49-es szolgálataira és szerepvállalására hivatkozva, ellenezte a zsidók jogainak újabb korlátozását. 1948-ban az immáron kommunista többségű országgyűlés iktatta törvénybe a forradalom és szabadságharc emlékét. 1990-ben a Magyar Köztársaság új címere, 1991-ben pedig az állami ünnep napjának kijelölése kapcsán került elő 1848-49 öröksége; végül 1998-ban, a forradalom és szabadságharc 150. évfordulóján a parlament emlékülést tartott, amelyen valamennyi frakció képviselője felszólalt.

A pályázó feladata e viták egyikének bemutatása, esetleg két vita összehasonlító elemzése a rendelkezésre álló jegyzőkönyvek és irományok alapján. Témaként ajánlható még egy-egy 1848-49-es történeti személyiség megjelenítése, az egyes események interpretálásának változása; a napi politikai érdekek történeti érvekkel való alátámasztása e vitákban.

- *Az 1861-1990 közötti viták anyaga hozzáférhető:*
https://library.hungaricana.hu/hu/collection/orszaggyulesi_dokumentumok/
- *Az 1990 utáni viták anyaga hozzáférhető:*
https://library.hungaricana.hu/hu/collection/ogyk_on1990/

Kötelező szakirodalom

- Müllerné Lovas Krisztina: A márciusi ifjak nemzedékének emlékezete a március 15-i ünnepek tükrében. Március 15-e és április 11-e megünneplése 1849-1898 között (kitekintéssel 1918-ig). PhD értekezés. Bp., 2017. 5-29., 182-208. oldal
https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/33360/dissz_mullerne_lovas_krisztina_t_ortenelemtud.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Szabó Róbert: Politikai propaganda és történelmi ünnep. Történelmi Szemle, 1998. 3-4. sz. https://epa.oszk.hu/00600/00617/00002/tsz98_3_4_szabo_robert.htm

3. Lakásviszonyok, lakáskörülmények, a lakhatás problémáinak változásai településemen (1945-1990)

A második világháborút követően a lakáskérdés meghatározó társadalmi, politikai problémává vált Magyarországon is. Az ország szovjetizálását követően a lakásínség megoldására számos (szocialista jellegű) terv született. A lakhatási krízis megoldásánál azonban a pártállami hatalom (hallgatólagosan) mindvégig számolt a magánépítkezések szerepével.

Miközben elméleti, ideológiai viták folytak a magán-, bér- és állami lakások szerepéről, a praktikus megoldások, a hagyományok és az esztétikum szempontjai is összeütköztek. Az életszínvonal-politika jegyében a hatvanas évektől felpörgő, egyszersmind kiemelt támogatást élvező lakásépítések alapvetően változtatták meg a magyarországi települések (falvak és városok) arculatát.

A központi településfejlesztési és rendezési tervek, az épületekre vonatkozó títustervek vagy egyéni elképzelések nyomán felépülő „modern” otthonok átalakították az ország

lakosságának életmódját, kapcsolatrendszerét, mindennapi kultúráját. A lakóingatlanok használata, berendezése (a lehetőségek függvényében) a munka, a családi élet vagy éppen a szórakozás megváltozott viszonyait is tükrözte.

A tanulmány célja egy adott település lakásviszonyainak, a lakhatás helyben tapasztalható átalakulásának bemutatása. A téma feldolgozása során választható 1) egy adott (gazdaság)politikai, településfejlesztési törekvés helyi végrehajtásának (társadalom-, illetve gazdaságtörténeti fókuszú) bemutatása vagy 2) a lakhatással kapcsolatos egyéni, családi, közösségi törekvések (életmód-, vagy mikrotörténeti jellegű) elemzése.

A tanulmány értékét növeli a lakáskérdést, a lakhatási viszonyokat helyben meghatározó társadalomtörténeti, gazdaságtörténeti és kulturális szempontok bemutatása, továbbá a rendelkezésre álló írott és képi forrásanyag (sajtóanyag, fotók stb.) együttes elemzése.

Kötelező szakirodalom

- Valuch Tibor: Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében. Budapest, Osiris, 2005, 294-313. oldal [Lakásviszonyok, lakáskörülmények – lakberendezés, lakótérhasználat]
- Keller Márkus: Szocialista lakhatás? Budapest, L' Harmattan, 2017, 105-115. oldal [Lakástulajdon vagy állami bérlakás?]
- Tamáska Máté: Kockaházat a skanzenbe? Az utóparaszti háztípus helye a vidéki házfeljődésben. In: Múltunk 2008/3, 98-108. oldal
<https://epa.oszk.hu › pdf › tamaskam08-3>

Harmadik forduló (döntő)

- Szóbeli (elérhető pontszám 60 pont).
  - A pályamunka megvédése (elérhető pontszám 20 pont).
  - A tanuló adott évfolyamának kétszintű érettségi kompetenciakövetelményeire épülő gondolkodtató kérdések. A rendes érettségi vizsga tanévét megelőző évfolyamok tanulói 1711-1920-ig, a rendes érettségi vizsgát tevő évfolyamok tanulói az 1914-től napjainkig terjedő időszakra vonatkozóan kaphatnak feladatokat. A versenyzők egy témát és egy tétellapot húznak, melyen a feldolgozást segítő források szerepelnek. Rövid felkészülési időt követően a versenyzők a bizottság előtt ismertetik a téma kidolgozásának vázlatát (kb. 5-8 perc), majd a téma értelmezéséhez kapcsolódó, a bizottság által feltett gondolkodtató, problémamegoldó kérdésekre válaszolnak (időtartam kb. 3-5 perc, elérhető pontszám 40 pont).

A verseny szervezése

Az első forduló időpontja: 2021. november 2. (kedd) 14 óra.

- A fordulót az iskolák bonyolítják le.
- A dolgozatok első részét a szaktanárok (szaktanári munkaközösségek) értékelik központi javítási-értékelési útmutató alapján.
- A dolgozatok közül csak azokat kell az Oktatási Hivatalba felterjeszteni (kézbesíteni vagy tértivevényes küldeményként postára adni), amelyeknek a középiskolai tananyagra vonatkozó része legalább 75%-os (minimum 52,5 pont) eredményű. Az általános részben foglaltaknak megfelelően, a határidő betartását a postabélyegző (kézbesítőkönyv) igazolja. A határidő után felterjesztett dolgozatokat az Oktatási Hivatal elbírálás nélkül visszajuttatja az iskoláknak.

- A beküldött dolgozatok közül az általános részben foglaltaknak megfelelően a legjobbak második részének (a szakirodalomra vonatkozó feladatoknak) az értékelését, illetve az első rész felüljavítását a versenybizottság végzi a központi javítási-értékelési útmutató alapján, és meghatározza a továbbjutás ponthatárát.
- Az Oktatási Hivatal az OKTV adminisztrációs rendszerének segítségével (ADAFOR) legkésőbb **2021. november 24-éig** értesíti az iskolákat az eredményekről.

A második forduló első részének időpontja: 2021. december 8. (szerda) 10 óra.

- A fordulót az Oktatási Hivatal szervezi.
- A dolgozatokat a versenybizottság értékeli központi javítási-értékelési útmutató alapján.
- Az Oktatási Hivatal az OKTV adminisztrációs rendszerének segítségével (ADAFOR) **2022. január 10-éig** értesíti az iskolákat a második forduló első részének eredményeiről, és azoknak a versenyzőknek a pályamunkáját kell az Oktatási Hivatalba felterjeszteni (kézbesíteni vagy tértivevényes küldeményként postára adni) **2022. február 10-éig**, akiknek a feladatlapja elérte a versenybizottság által meghatározott pontszámot. Az általános részben foglaltaknak megfelelően a határidő betartását a postabélyegző (kézbesítőkönyv) igazolja. A határidő után felterjesztett pályamunkákat az Oktatási Hivatal elbírálás nélkül visszajuttatja az iskoláknak.
- A versenybizottság a fenti pontszámot úgy határozza meg, hogy a második forduló feladatlapjának megoldásában az adott pontszámnál több pontszámot elérő versenyzők száma nem érheti el a hatvanat.

A második forduló második részében a pályamunkák felterjesztésének (kézbesítésének vagy postára adásának) határideje: 2022. február 10. (csütörtök).

- A versenybizottság értékeli a beküldött pályamunkákat, és az Oktatási Hivatal az OKTV adminisztrációs rendszerének segítségével (ADAFOR) **2022. március 16-áig** értesíti az iskolákat az eredményekről.
- A versenybizottság a második forduló feladatlapjának és a pályamunkának az összesített pontszáma alapján – a lehetséges létszámhatáron belül, szigorú szakmai szempontok szerint – választja ki a döntőbe jutó versenyzőket. Pontazonosság esetén a pályamunka pontszáma dönt a továbbjutásról.

A harmadik forduló (döntő) időpontja: 2022. április 11. (hétfő).

- A döntőt az Oktatási Hivatal szervezi az általa kijelölt helyszínen.
- A verseny végeredményét a második és a harmadik fordulóban elért eredmények összesítése alapján kialakult sorrend adja. Pontazonosság esetén a döntő (szóbeli) forduló eredménye határozza meg a helyezést.